

Beweging in het Nt2-veld

Succesfactoren Nt2, deel 3

Al twee keer eerder publiceerde Les over het onderzoek naar succesfactoren Nt2 dat uitgevoerd wordt in opdracht van het ministerie van VROM. Eind 2008 en begin 2009 werd verslag gedaan van de literatuur- en expertraadpleging uitgevoerd door Cito, op zoek naar de (veronderstelde) succesfactoren van Nt2-onderwijs. Tussen september 2009 en februari 2010 zijn er 88 proeftuinklassen aan de gang gegaan met deze succesfactoren. In dit deel van het heuse en spannende feuilleton wordt verslag gedaan van de proeftuinplannen, de opzet van het onderzoek en de resultaten tot nu toe.

In de zomer van 2009 heeft het ministerie van VROM een oproep gedaan aan gemeenten en taalaanbieders om proeftuinen in te richten met zo veel mogelijk van de zestien succesfactoren die uit het eerdere onderzoek kwamen. Proeftuinen mochten zelf bepalen welke succesfactoren zij implementeerden en hoe. Deze oproep heeft geresulteerd in de effectieve start van 88 proeftuinklassen, in 27 gemeenten door heel Nederland, bij 18 taalaanbieders. De proeftuinklassen zijn verspreid over vier doelgroepen, te weten analfabeten, laagopgeleiden, middenopgeleiden en hoogopgeleiden.

Welke succesfactoren hebben deze proeftuinen nu gekozen? Bijna alle proeftuinen hebben **Taalcontact**, **Binding aan de context**, **Zelfverantwoordelijkheid/docentafhankelijkheid** en **Motivatie van de cursist** in hun proeftuinplannen opgenomen. Ook **Integratie van multimedia** en **Reflectie** scoorden hoog. Daartegenover staat dat maar een klein aantal proef-

succesfactor **Docentcompetenties**. In de proeftuinplannen meldt de taalaanbieder dan bijvoorbeeld dat zij die succesfactor niet opnemen in hun plan, omdat zij altijd alleen maar met heel goede docenten werken. En dus is er in hun ogen niks bijzonders aan de hand met de docenten in hun proeftuin. Voor het onderzoek is dat echter wel van belang, dus is het nu tijd om iets over het flankerend onderzoek te vertellen.

Vervolgonderzoek

Daags na de toekenning van de proeftuinen (ROC's, particuliere taalaanbieders, reïntegratiebedrijven) is via een aanbesteding een onderzoekspartij gezocht die door monitoring van de proeftuinen antwoord moet geven op de vragen in het kader op pag.13. Vanaf januari 2010 is begonnen met het onderzoek door IVA, Afdeling Nt2/VU, ITTA/UvA en Radboud in'to languages/Radboud Universiteit. Het onderzoek bestaat kort gezegd uit drie rondes van dataverzameling: februari-maart, mei-juni en eind

Zo veel als er binnen de school aan taalcontact wordt gedaan, zo weinig wordt er buiten de school gedaan

tuinen aangeeft de **Inzet van de eigen taal van de cursist** te gaan implementeren in de proeftuin. Maar er zit hier een addertje onder het gras: sommige proeftuinen geven aan geen extra aandacht te geven aan een bepaalde succesfactor, omdat die succesfactor al een vaste plek heeft in het reguliere aanbod van die taalaanbieder. Dit speelt bijvoorbeeld duidelijk bij de

november-december 2010. Tijdens elke ronde observeren de onderzoekers een les bij de helft van de proeftuinklassen (telkens dezelfde klassen), voeren zij gesprekken met docenten, coördinatoren en cursisten en nemen de docenten de door de onderzoekers geselecteerde voortgangstoetsen voor taalvaardigheid af bij alle cursisten van de proeftuinen.

DE ONDERZOEKSVRAGEN

1. Welke didactische en organisatorische aspecten en aspecten met betrekking tot vormgeving van inburgeringstrajecten (de succesfactoren) dragen bij aan een zo efficiënt en effectief mogelijke verwerving van Nederlands als tweede taal;
2. Wat is de benodigde, indicatieve tijd per groep inburgeraars, onderscheiden op opleidingsachtergrond (analfabeet, laag-, midden-, en hoogopgeleid) in relatie tot de succesfactoren om het inburgeringsexamen of het Staatsexamen Nt2 te behalen (of in geval de cursist nog geen examen heeft gedaan voordat de eindresultaten geanalyseerd moeten worden: het op dat moment behaalde Nt2-niveau).

veel mogelijk observeerbaar gedrag per succesfactor. Met andere woorden: wat zie je als succesfactor X is geïmplementeerd? Voor sommige succesfactoren of onderdelen daarvan (bijvoorbeeld **Intake** of **Motivatie cursist**) bleek dat niet mogelijk en zijn er semi-gestructureerde interviewleidraden gemaakt om tijdens gesprekken met docenten, coördinatoren en cursisten alsnog informatie over die succesfactor te achterhalen.

Docentcompetenties

Nu terug naar de succesfactor **Docentcompetenties** van de taalaanbieder met zijn uitstekende docenten. Voor de taalontwikkeling van de cursist en dus ook voor het onderzoek is het niet relevant of de taalaanbieder altijd al van die uitstekende docenten

onderzoek hebben we besloten dat bij elke proeftuin alle succesfactoren worden gescoord en niet alleen die succesfactoren waarvan de aanbieder heeft aangegeven er extra aandacht aan te besteden. Zo krijgen we het zuiverst in beeld welke succesfactor in welke vorm positieve invloed heeft op het taalverwervingsproces dan wel welke vermeende succesfactoren er eigenlijk helemaal niet toe blijken te doen.

Wat valt op?

Inmiddels zijn er twee rondes dataverzameling achter de rug en bij het schrijven van dit artikel is de eerste ronde verwerkt. Wat valt op?

Bij de succesfactor **Docentcompetenties** laten 43 docenten van 49 geobserveerde klassen veel gedrag zien

Ondertussen is er van alles te halen, want tijdens het gehele traject vinden er implementatiespooractiviteiten plaats

De voortgangstoetsen zijn natuurlijk bedoeld om te kijken hoe de taalontwikkeling van de cursisten is, de observaties en de gesprekken dienen er toe te kijken aan welk aanbod de cursisten bloot staan tijdens dit verwervingsproces; met welke succesfactoren krijgen de cursisten te maken en hoe zijn die vormgegeven? De combinatie van deze twee gegevens, door middel van een reeks statistische analyses, geeft in principe antwoord op de vraag welke succesfactoren er toe doen en welke invloed zij hebben op het taalverwervingsproces.

Voor de observaties zijn de succesfactoren verwerkt tot een lijst met zo

had. Wat telt is dat deze groep cursisten op die bepaalde manier les krijgt van die bepaalde docent. En zo is het eigenlijk met de meeste succesfactoren. Wat VROM met de oproep tot proeftuinen heeft willen bewerkstelligen, is dat taalaanbieder extra gaan inzetten op het op hun eigen manier zo goed mogelijk implementeren van de succesfactoren. En wat voor de ene taalaanbieder dan een vernieuwende aanpak is in hun aanbod, kan bij de andere taalaanbieder al een tijd op die zelfde manier worden toegepast. De winst is daarbij per definitie dat er veel wordt ingezet op kwaliteitsverbetering van het aanbod. Voor het

dat onder 'pedagogische competentie' geschaard kan worden. Gedrag waar we dan op doelen is bijvoorbeeld 'de docent betreft de cursist actief bij de les'. De subfactor 'interculturele communicatie' van **Docentcompetenties** laat echter een ander beeld zien: in de helft van de geobserveerde lessen is geen sprake van gedrag of handelingen die als interculturele communicatie geïdentificeerd kunnen worden.

De succesfactor **Taalcontact** is voor het onderzoek verdeeld in 'taalcontact binnen de school' en 'taalcontact buiten de school'. Zo veel als er binnen de school aan taalcontact wordt gedaan (bijna allemaal), zo weinig wordt

er buiten de school gedaan: 23 van de geobserveerde klassen doen niets aan taalcontact buiten de school en achttien een beetje.

Een ander beeld laat de succesfactor **Portfoliomethodiek** zien. Daarbij zijn er twee soorten portfolio te onderscheiden: een inburgeringsportfolio en een onderwijsportfolio (oftewel ontwikkelingsportfolio). Er zijn maar heel weinig proeftuinen die een onderwijsportfolio gebruiken. En de taalaanbieders die het inburgeringsportfolio gebruiken, bedden deze lang niet altijd in het totale lesprogramma of verzorgen begeleiding bij het portfolio.

Onder **Materiaal en faciliteiten** valt een groot aantal subfactoren. Wat de onderzoekers constateerden in de eerste observatieronde, is dat er over het algemeen materiaal gebruikt werd dat voor de doelgroep van de klas geschikt tot zeer geschikt was. Ook zet een groot aantal klassen in het traject software in dat onderdeel uitmaakt van een leergang en hebben cursisten thuis toegang tot de software. Differentiatie blijkt echter een ondergeschoven kindje in de gebruikte mate-

rialen; driekwart van de materialen biedt geen oefeningen op verschillende taalniveaus aan.

Belangrijk bij dit onderzoek is telkens in het achterhoofd te houden, dat het zich richt op **vermeende** succesfactoren. Het zijn geen bewezen factoren, het onderzoek is juist gericht op het beter uitzoeken van het belang van de onderscheiden factoren waarvan we aannemen dat ze succes bewerkstelligen. Dus het is de vraag of het voor de taalverwerving erg is dat er in een les of traject geen aandacht is voor interculturele communicatie of dat het heel goed is dat er een pedagogisch zeer competente docent betrokken is bij het onderwijs. Het is echter wel jammer dat wanneer een succesfactor bijna niet wordt geïmplementeerd, of mondjesmaat, of bij maar weinig proeftuinklassen, het onderzoek dan ook geen antwoord kan geven op de vraag of die succesfactor er toe doet. Het kan daarom zijn dat het onderzoek uiteindelijk een aantal succesfactoren buiten beschouwing moet laten.

En hoe verder?

Hoe gaat het nu verder? De laatste ronde observaties zal plaatsvinden in het najaar. Van de cursisten die voor eind december uitslag krijgen van hun inburgeringsexamen of Staatsexamen Nt2, zullen de examenresultaten worden meegenomen. In januari 2011 zal de laatste analyse worden uitgevoerd, waarna de rapportage wordt opgesteld met antwoord op de onderzoeksvragen.

Ondertussen is er van alles te halen, want tijdens het gehele traject vinden er implementatiespooractiviteiten plaats: bijvoorbeeld dagen waarop proeftuindocenten en -coördinatoren, maar ook andere docenten en belangstellenden, workshops kunnen volgen en mede vormgeven waarin (onderdelen van) succesfactoren centraal staan en dagen waarop proeftuinen met elkaar delen wat zij doen en waar zij inspiratie opdoen om hun succesfactoren nog 'beter' vorm te geven.

Inmiddels zijn er drie van dergelijke dagen georganiseerd voor zo'n tachtig belangstellenden en leuk om te merken is dat de proeftuinen hoe langer hoe meer de smaak te pakken krijgen. Mensen beginnen elkaar wat beter te kennen, raken makkelijk met elkaar in gesprek, delen hun inzichten en ervaringen, staan open voor suggesties van anderen e.d. Ongeacht de uitkomst van het onderzoek levert het geheel een 'beweging' op in het Nt2-veld, waar het nu weer eens helemaal over kwaliteit gaat.

Als u belangstelling heeft voor meer informatie, voor de implementatiespooractiviteiten of voor de onderzoeksresultaten, kunt u terecht op de website: www.proeftuininburgering.nl. Daar kunt u zich ook melden als belangstellende, zodat u per email bericht krijgt over een volgende implementatiespooractiviteit.

Elwine Halewijn

*De auteur is adviseur bij ITTA van de Universiteit van Amsterdam
E.H.E.M.Halewijn@uva.nl*

